

Dea Concordia
målad av Olof Hermelin

KONKORDIA-TAFLAN

(Bref från O. H. 1882).

Till Sällskapet af den 18 Februari 1862.

Vördsam och vänlig helsning från en af dess medlemmar.

I följd af uppmaning från en af sällskapets ärade medlemmar, K. F. K., får jag härmed dels lemna en sorts historik öfver tillkomsten af en sällskapet tillhörig *tafla*, i hvars frambringande undertecknad haft någon andel, dels försöka redogöra för betydelsen af de å densamma synliga föremålen, hvilka måhända utan en sådan extra belysning skola anses allt för mycket tala "de rebus variis". Taflan var ursprungligen ämnad att "lysa och försvinna" på och med högtidsdagen den 18 Febr. 1868. Jag säger "lysa", icke därför att den *då* kunde tillerkännas något högre konstvärde, utan därför att den skulle blifva genomskinlig, och därför att belysningen skulle anbringas *bakom* taflan. Lärft köptes, oljedränktes och målningen företogs med tunna färger på den för öfrigt till målning oberedda duken. Ovanan vid denna art måleri, här och der ett "öfvermått af välment bearbetning", gjorde att bilden ej blef genomskinlig. Den hade i viss mening förlorat, hvad den kanske i intet afseende ägt, sitt "lumen internum", och måste numera, för så vidt den skulle beskådas, erhålla ett lumen "externum" eller med andra ord vanlig belysning framifrån.

Fullt medveten om min oförmåga såsom figurmålare, sökte jag, beträffande "Dea Concordias" *hufvud*, hjälp hos en i Örebro (då) boende genremålarinna. Konkordia blef bättre, men ej bra. Dock — sällskapet äger eller förvärfvar inom sig sjelf medel till afhjelpande af hvad som är ofullkomligt både i en och annan riktning. Samverkan och sammanhållning är en af dess ledande grundsatser; *fascen* i gudinnans hand är en bild af denna enighet.

"Concordia parvæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur" är ock ett af sällskapets valspråk, inskrifvet å den ifrågavarande taflan. En yngre, af mig högt värderad konstnär, A. B., medlem af sällskapet, kunde råda bot för det mindre goda i Konkordias bild. Och nu står hon der med ledig och fri hållning, och ej skola vi lägga henne till last, att hon, ehuru höljd af den romerska dräktens klassiska veck, dock ter sig för oss med nordiskt öppna drag. Allvarlig och kysk är hon; dräkten höljer, men döljer ej de fasta förmerna. I högra handens grepp hvilar det öfversta af fascen, fullt omslutande det odlade vettets skarpslipade yxa. I venstra handen bär hon en qvist af lager, huld tillbjudande sina dyrkare ett och annat blad deraf — inom sällskapet — och för slutna dörrar, ty brödernas bifall är oss nog.

Vår Konkordia står på den mensklige odlingens och vetandets mark. "Homo sum; nihil humani a me alienum puto", är ett annat af våra valspråk.

I fonden resa sig urbergen, från hvilkas snöfält dagligen friska strömmar flyta, vattnande de torra slätterna och medförande vittrade mineralier, hvilka, blandade med växtverldens humus, låta skördarnes guld, det bästa af allt guld, växa och frodas.

Längst bort i dalen se vi Egyptens pyramider, Indiens och Greklands tempel, medeltidens riddareborgar m. m., men närmare oss den hvitrappade skånska korsverkshyddan och det rödfärgade bondhemmet med sina hvitmålade fönster-

foder, det hem inom hvilket vi hoppas och tro att svensk redlighet, ära och dygd ännu lefver och är bofast.

Öfver detta landskap går en nutidens telegrafledning, en icke oviktig bild af tanken, som med telegrafisk snabbhet förenar forntid och nutid.

Konkordia är omgifven af de flesta det menskliga vetandets, forskandets och konsternas symboler. Geografens glob, jordbrukets plog m. m., sjöfartens ankare, krigskonstens förstörelseverktyg med det underförstådda "si vis pacem, para bellum", botanistens portör, till hälften dold bland blommorna, fornforskningens runsten, folksägnens spikklubba, det allmänna vetandets böcker, den litterära forskningens pergamentrulle och skrifttyg, skaldens lyra, rättvisans vågskål, målarens palett, skulptörens mejsel och hammare (jag inbillar mig att de finnas der, men kan ej se dem å fotografien), fotografens kamera, dramatikers masker, den tragiska och komiska, musikens nothäfte och ytterligare något som jag icke kan urskilja, samt slutligen den menskliga flitens och odlingens ymnighetshorn, — allt detta tillhör vår Konkordias ägovälde, ty hon är rik och kan genom sina undersåters trohet och flit blifva ännu rikare.

Denna tafla omgifves af en ram. Öfverst i densamma är insatt en vapensköld, i hvilken synes fascen korsad med lagern. På ett vid densamma fästadt och öfver det hela fladdrande band läses ofvan citerade valspråk. Innan jag redogör för de i ramen införda bilderna, måste jag förutskicka en anmärkning.

Det som mest och bäst kännetecknar de olika folken, deras bildningsgrad och verksamhet på detta åt menskligheten upplåtna verldsklot, är deras ornamentik och deras byggnadskonst. Jag nämner ornamentiken först, emedan den ofta kunde äga en viss grad af utveckling innan någon framstående byggnadskonst hade kommit till stånd. Jag har i ramen velat införa en konsthistoria i sammandrag. Alltså har jag prydt det öfversta stycket af ramen med grekiska

och romerska ornament, ty dessa kulturländers forna skönhetsverld har kommit oss i icke ringa grad till godo, och efter förfallet i konstnärligt hänseende, under slutet af hednatiden och under början af den kristna tiden, uppstod renaissance. På den ena sidan af dessa ornament synes afbildningen af en antik grekisk basrelief, en yngling som öfvar sig i kastning. På den andra sidan synes Romulus och Remus med sin amma, varginnan. Det stora och starka begynner ej med vekligt prål. Under den grekiska ynglingen synes en pagod från det vidunderligas, men ock från praktens och färgrikedomens land, Indien. Derunder skönjes något af Egyptens afmätta, stilfulla, mystiska och väldigt tilltalande byggnadskonst, förhöjd af måleri och skulptur.

Komma så der nedom några ruiner af den assyriska byggnadskonsten och skulpturen. Det symboliska djuret med människohufvud har vingar. Anden verkar inom sitt hölje.

Vidare synes ett enkelt minnesmärke af Persiens forna folk. Cyrus säges hvila i sarkofagen deruppe på den konstgjorda klippan. Än längre ned står ett annat, mindre anspråksfullt monument på svensk botten, i det gamla Viken (Bohuslän). Den keltiska rasen, som en gång var utbredd öfver hela Europa, har lemnat det spåret efter sig. Det är en stenkista, "dyrhus" (Dolmen i England, Skottland och Irland). Det är en graf.

Under varginnan synes något af orientalisk (arabisk) byggnadskonst, med sina glänsande smidiga pelare och sina behagfulla hvalf, dernäst marmorpelarne å Granadas lejongård, belysta af månsken; och sedan den oss nordbor mest tilltalande byggnadskonst, ja den skönaste, mest storartade af all konst, den rena gotiken. Men vi nalkas, i och med den, vår i forntiden konstfattiga nord. Under templet synes en i trä skuren, konstlös ornamentik, som härrör från en trolltrumma i Lappland.

Derunder synes det svenska urfolkets qvarlåtenskap, en dödskanie samt några redskap och vapen af sten eller ben.

Ramens nedersta del utgör en *svensk* konsthistoria i sammandrag.

Figuren längst till venster visar våra förfäders första försök såsom skulptörer. Bilden, hvars original i basrelief är uthuggen å hårdarbetad granit, är inmurad i Tumbo kyrkas mur, och föreställer en jätte som bodde i närheten, då kyrkan uppfördes. Han kastade en utanför kyrkan rest sten, som än i dag bär märke efter hans hårda fingrar, och han jemrar sig än i dag inne i berget (detta kan ses af bilden), då han hör kyrkoklockorna. I taflan dernäst har skulpturen gjort framsteg, fastän formen blifvit hårdare. Sankte Per, med sin dubbelnyckel och sin stengloria, är afbildad på en sarkofag i Härads kyrka, Södermanland. Den byzantinska arkitekturens hvalf och pelare omgifva helgonet. Arbetet är således gammalt nog. I den tredje bilden visar sig vår medeltidskonst i full blomna. Från altarskåpet blicka oss både skulpterade och målade figurer i ansigtet. De tala dock mer om konstnärens fromhet än om hans konstnärliga förmåga och begåfning.

I midten synes Molins bältespännare. Fulländad nutidskonst, med ett forntida ämne, som talar om vild kraft.

Vårt nutidsmåleri är representeradt af två taflor. Malmströms Viger Spa, samlande Uplandslagarne med runor inskrifne i träbalkar; också ett forntida ämne, men som berättar, att i vårt land af ålder funnits en annan kraft än våldets, en som söker sitt mål på laglig väg.

Vårt landskapsmåleri är representeradt genom Wahlbergs "Storm på kusten", en bild som vi känna igen, därför att den ingifves af en ojemförlig lärare — naturen.

Bredvid dessa afbildningar af fulländade konstverk träffa vi ytterst i hörnet, ej utan orsak under stengrafven, en s. k. "stentafla", ritad eller ristad här i vårt land för 2, 3 å 4000 år sedan af ett folk, som vi icke känna, men som genom dessa taflor, slätslipade af Kattegats vågor, omtalat, att de plöjt sin jord, jagat, kämpat, älskat, lidit och dött.

Och nu då jag på detta sätt, såsom "gubben med skåpet", genomvandrat Konkordias ägor — de breda ut sig öfver hela den af oss kända världen — begagnar jag tillfället att aflägga ett värdsamt tack till Konkordias förste man, — ingen afundas eller fränkänner honom denna titel — derföre att han låtit mig och andra Konkordister genomvandra Konkordias andliga verksamhetsfält genom utgifvande af "Minnesbladen". En del nutidsmän, som åldrats i förtid (se "det nya riket" af A. S.), håna idealisterna och deras svärmeri; men vi sjunga som förr: "lefve idealerna!" Väl kunna motgångar nå oss, väl kan sorg och saknad föra högljudt språk äfven i Konkordias högtidssal, och detta skall icke uteblifva, när K. F. K. lemnar Konkordias residensstad, för att utbyta den mot en annan, der en ny verksamhet väntar. Väl blifva några de kvarlemnades hjesor grå och hvita (vi tala ej om dem som blifva skalliga), men i hjertat lefver ungdomskärleken kvar, och vi ropa ånyo: "lefve idealerna!"

Österby i oktober 1882.

O. H.

Konkordist sedan 1866.

Tavlan överlämnades av
Olof Hermelin (1827-1913) till Concordia på högtidsdagen 1868.
Därvid uppgav han att Concordias
huvud målats av Wilhelmina Lagerholm (1826-1917).
Inför högtidsdagen 1869 gjordes ytterligare förbättringar av Axel Borg
(1847-1916). Tavlan genomgick 2011 en total renovering, utförd av
konservator Agneta Warlenius.